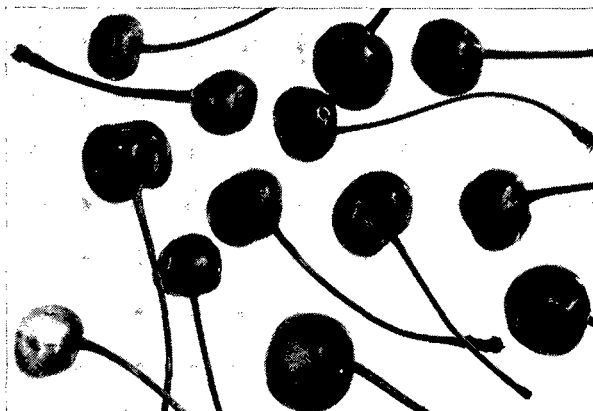

A. van Frankenhuyzen

De kersepitkever

(*Anthonomus rectirostris* L.)

Afb. 1. Misvormde, door de kersepitkever aangetaste vruchten

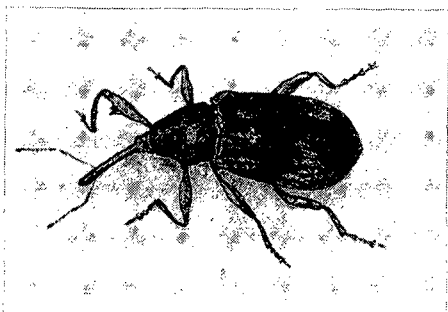
Voor de insektenliefhebber is er in elk groeiseizoen wel wat nieuws te beleven. Men kan deze belevenis zelf zoeken, wat in de wereld der insekten helemaal niet moeilijk is, maar het komt meermalen voor, dat men zo maar tegen een probleem aanloopt. Dikwijls blijkt zo'n probleem interessant genoeg om er nader op in te gaan, door b.v. studie van de levenswijze te maken. Soms kan deze studie enkele jaren kosten, soms ook wordt de levenswijze van een bepaald insect door waarnemingen in één seizoen bekend. Zo werd in 1971 een interessante aantaster ontdekt, die grote schade aan kersen veroorzaakte.

Via een familielid vernam ik, dat er 'beesten in de kersen' zaten. Die kersebomen stonden in Westerlee, in de buurt van Winschoten in de provincie Groningen. Een onderzoek in juni 1971 in deze omgeving bracht aan het licht, dat in veel partikuliere tuinen één of meer kersebomen stonden, die 'Westerlesekriek' werden genoemd. De groeiwijze van de boom deed denken aan die van een morel, maar de vruchten waren kleiner en minder zuur. De opbrengst van deze bomen werd tot in 1970 gewoonlijk door een fabriek opgekocht en op een van te voren afgesproken tijdstip opgehaald. Deze kersen waren namelijk uitstekend geschikt voor verwerking tot jam of vruchten op sap.

In 1971 bleek de opbrengst in het algemeen miniem te zijn. Aangezien in 1970 de bomen een rijke oogst hadden gegeven, kon thans van een beurtjaar gesproken worden. In een dergelijk beurtjaar krijgt een boom weer de gelegenheid opnieuw krachten te verzamelen voor de nieuwe knopzetting ten behoeve van de vruchtdracht in het volgende jaar.

De toch al weinige vruchten, die in 1971 aan de bomen zaten, bleken bovendien voor een groot deel misvormd te zijn. De oorzaak van deze misvorming was mij onbekend. Aangezien de aantasting in de omgeving van Westerlee zeer veel voorkwam, werd aan een algemeen verbreide schimmelziekte gedacht. De misvormde vruchten leken aangetast te zijn door de 'hagelschotziekte', als gevolg waarvan in bladeren en vruchten kleine ronde gaatjes voorkomen.

Later zou blijken, dat ik mij had vergist. Bij een bezoek op 5 augustus 1971 aan dit gebied bleek de schade namelijk door een insect te zijn veroorzaakt. Hoewel in juni als gevolg van de aantasting veel vruchtrui was opgetreden, bleken de schaarse vruchten, die in augustus nog aan de bomen hingen, veelal ernstig te zijn aangetast (afb. 1). Op sommige bomen waren alle overgebleven vruchten misvormd, in het gunstigste geval gold dit 'slechts' voor 30 % van de vruchten. Deze aangetaste vruchten bleken op de datum van het onderzoek voor een deel wel gerijpt, maar vele andere vruchten waren nog klein en groen.

Afb. 2. Kever, ca 7 millimeter lang
(naar een aquarel van A. Noordijk)

Afb. 3. Kersepit met gat, waardoor de
kever de pit verliet

Verscheidene aangetaste vruchten, zowel rijpe als onrijpe, werden op de genoemde datum verzameld en aan een nader onderzoek onderworpen. Tijdens de waarnemingen verscheen er opeens een kever, die zich door het rijpe vruchtvlees van een aangetaste vrucht een weg naar buiten had gebaad. Een snuitkever liep over mijn hand, later nog één. De kever was met de snuit meegerekend ca 7 millimeter groot. De dekschilden waren donkerbruin met gele banden en vlekken (afb. 2). Toen het vruchtvlees van een aantal aangetaste kersen was verwijderd, bleek de pit een rond gat te vertonen (afb. 3); de pit bleek totaal uitgehold te zijn. Het was dus duidelijk, dat de kever in de pit tot ontwikkeling was gekomen. Verscheidene pitten vertoonden een rond donker plekje, een teken, dat de kever nog niet was verschenen. Werd een dergelijke pit door mij geopend, dan bleek die of een kever of een pop te bevatten. Er werden op dat moment geen larven meer waargenomen. Tijdens het onderzoek zag ik plotseling uit een aangetaste pit een kever tevoorschijn komen (afb. 4).

Afb. 4. Kever uit kersepit tevoorschijn
kruipend

(naar een aquarel van A. Noordijk)

De naam 'Kersepitkever' is hier m.i. goed op zijn plaats. Voor het vaststellen van de identiteit van de plaagverwekker had ik dus juist op tijd de kever in handen gekregen. Door de Entomologische Sektie van het Dienstvak Diagnostiek van de Plantenziektenkundige Dienst werd de kever gedetermineerd als *Anthonomus rectirostris* L. De kennis van de naam van het insekt opende de mogelijkheid tot literatuuronderzoek. Uit de literatuurgegevens bleek, dat in Duitsland in de dertiger jaren een uitgebreid onderzoek naar de levenswijze van deze kever was verricht. De kever werd daar 'Steinfruchtstecher' genoemd, in welke naam men probeerde iets over de levensgewoonte van de kever uit te

drukken. De kever steekt namelijk in het voorjaar de steenvruchten van de kers aan en legt daarna in de jonge weke pit één ei. Door deze ei-afzetting ontstaan de gaatjes in de vruchten en wordt de misvorming van de vruchten ingeleid. De plaats van het steekgat blijft ten opzichte van het omliggende weefsel in groei achter (afb. 1).

Het Duitse onderzoek is gepubliceerd in 'Arbeiten über physiologische und angewandte Entomologie aus Berlin-Dahlem', 1935, onder de titel: 'Beiträge zur Kenntnis des Steinfruchtstechers *Furcipes rectirostris* L. (syn. *Anthonomus dreparum* L.)' door W. Böhmel en O. Jancke. Het lijkt mij nuttig uit het 14 pagina's omvattende artikel de samenvatting over te nemen:

1. De hoofdwaaardplant is, naast nutskersen (consumptie-kersen), vooral de vogelkers (*Prunus padus*). Tevens wordt een grote groep van wilde kersen aangetast.
2. De kever overwintert tussen gras en afgevalen bladeren.
3. De kever oefent rijpingsvreterij aan jonge bladeren en vruchten uit.
4. De eieren worden via rechte boorgangen in de nog weke steen afgezet.
5. De eilegperiode duurt ca 2-3 weken, de larve-periode ca 4 weken.
6. De verpopping vindt plaats binnen in de steen.
7. De kever verschijnt door een gat in de steen, dat tevoren door de larve was geboord.
8. De grootste schade ontstaat door de rijpingsvreterij aan de jonge vruchten en door de boorgaten, die voor de ei-afzetting worden gemaakt.
9. Als gevolg van de beschadiging valt een deel der vruchten af, een ander deel beschimmelt en de rest wordt waardeloos door misvorming.
10. In het ergste geval werd 85 % van de vruchten beschadigd.
11. De beste bestrijdingsmethode is het afschudden van de kevers in het voorjaar, vóór de ei-afzetting.
12. Bij ernstige aantasting kan men desnoods met vergif spuiten.

In Nederland komt dit insect niet algemeen voor en voor zover mij bekend, is er geen Nederlandse literatuur over dit insect aanwezig.

Het in bovenstaande samenvatting onder punt 11 gestelde bestrijdingsadvies is aan de eigenaars van de in 1971 te Westerlee e.o. aangetaste kersebomen via de plaatselijke pers doorgegeven. De kevers dienen op het daarvoor geschikte tijdstip in het voorjaar uit de bomen te worden geschud en b.v. op een stuk plastic, dat tevoren onder de boom is gelegd, te worden opgevangen. De kevers vallen door het schudden in schijndode toestand van de takken op het plastic en kunnen dan gemakkelijk worden vernietigd. Het advies lijkt mij voor partikulieren, die in het bezit zijn van slechts enkele bomen, wel uitvoerbaar. Deze vangmethode is in elk geval beter dan een chemische bestrijding, die voor partikulieren veel bezwaren met zich meebrengt. In het laatste geval zou immers met een giftige stof gespoten dienen te worden, hetgeen niet verantwoord is als men daarmee in de buurt van kinderen, huisdieren en groentetuinen komt.

Belanghebbenden kunnen desgewenst door hen aangetroffen kevers of later huns inziens door de kever aangetaste vruchten ter determinatie aan mijn adres zenden.

Adres van de schrijver: